

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 6ης Οκτωβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-335/07,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, ασκηθείσα στις 16 Ιουλίου 2007,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους I. Koskinen και L. Pargala καθώς και από τις M. Πατακιά και S. Pardo Quintillán, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Δημοκρατίας της Φινλανδίας, εκπροσωπούμενης από τον J. Heliskoski και την A. Guimaraes-Purokoski,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η φινλανδική.

υποστηριζομένης από το

Βασίλειο της Σουηδίας, εκπροσωπούμενο από την A. Falk,

παρεμβαίνον,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh, J. Klučka, U. Lõhmus και A. Arabadžiev (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Φεβρουαρίου 2009,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας, παραλείποντας να επιβάλει αποτελεσματικότερη επεξεργασία όλων των αστικών λυμάτων που συλλέγονται σε οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό (i.π.) άνω των 10 000, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5, παράγραφοι 2, 3 και 5, της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (ΕΕ L 135, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/15/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Φεβρουαρίου 1998 (ΕΕ L 67, σ. 29, στο εξής: οδηγία 91/271).

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας

- 2 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει υπογράψει, μαζί με ορισμένα κράτη μέλη και τη Ρωσική Ομοσπονδία, τη Σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας (αναθεωρημένη σύμβαση του Ελσίνκι, 1992) (ΕΕ 1994, L 73, σ. 20, στο εξής: Σύμβαση για τη Βαλτική Θάλασσα), που εγκρίθηκε με την απόφαση 94/157/ΕΚ του Συμβουλίου, της 21ης Φεβρουαρίου 1994, σχετικά με τη σύναψη, εξ ονόματος της Κοινότητας, της σύμβασης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας (αναθεωρημένη σύμβαση του Ελσίνκι, 1992) (ΕΕ L 73, σ. 19).

Η κοινοτική νομοθεσία

- 3 Σύμφωνα με το άρθρο της 1, η οδηγία 91/271 αφορά τη συλλογή, την επεξεργασία και την απόρριψη αστικών λυμάτων καθώς και την επεξεργασία και την απόρριψη λυμάτων από ορισμένους βιομηχανικούς τομείς, αποσκοπεί δε στην προστασία του περιβάλλοντος από τις αρνητικές επιπτώσεις της απόρριψης αυτών των λυμάτων.
- 4 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

- 1) “Αστικά λύματα”: τα οικιακά λύματα ή το μείγμα οικιακών με βιομηχανικά λύματα ή/και όμβρια ύδατα

[...]

- 4) “Οικισμοί”: οι περιοχές στις οποίες ο πληθυσμός ή/και οι οικονομικές δραστηριότητες είναι επαρκώς συγκεντρωμένα ώστε τα αστικά λύματα να μπορούν να συλλέγονται και να διοχετεύονται σε σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων ή σε τελικό σημείο απόρριψης

- 5) “Δίκτυο αποχέτευσης”: το σύστημα αγωγών που συλλέγει και διοχετεύει τα αστικά λύματα

- 6) “1 ι.π. (μονάδα ισοδύναμου πληθυσμού)”: το αποικοδομήσιμο οργανικό φορτίο που παρουσιάζει βιομηχανικές ανάγκες σε οξυγόνο πέντε ημερών (BOD 5) ίσες προς 60 g/ημέρα

[...]

- 8) “Δευτεροβάθμια επεξεργασία”: η επεξεργασία των αστικών λυμάτων με μέθοδο που, κατά κανόνα, περιλαμβάνει βιολογική επεξεργασία με δευτεροβάθμια καθίζηση, ή με άλλες μεθόδους διά των οποίων τηρούνται οι απαιτήσεις που καθορίζονται στον πίνακα 1 του παραρτήματος I

- 9) “Κατάλληλη επεξεργασία”: η επεξεργασία των αστικών λυμάτων με μέθοδο ή/και σύστημα διάθεσης που επιτρέπει στα ύδατα υποδοχής να ανταποκρίνονται στους σχετικούς ποιοτικούς στόχους και στις συναφείς διατάξεις της παρούσας οδηγίας και άλλων κοινοτικών οδηγιών

[...]

- 11) “Ευτροφισμός”: ο εμπλουτισμός των υδάτων με θρεπτικές ουσίες, ιδίως ενώσεις αζώτου ή/και φωσφόρου, που προκαλεί την ταχύτερη ανάπτυξη φυκών και ανωτέρων μορφών φυτικής ζωής, με συνακόλουθη ανεπιθύμητη διαταραχή της ισορροπίας των οργανισμών που ζουν στα ύδατα και υποβάθμιση της ποιότητας των εν λόγω υδάτων

[...]

13) “Παράκτια ύδατα”: τα ύδατα πέραν της γραμμής της αμπώτιδας ή του εξωτερικού ορίου των εκβολών ενός ποταμού.»

- 5 Οι γενικοί κανόνες που ισχύουν για τα λύματα που αφορά η εν λόγω οδηγία περιλαμβάνονται στο άρθρο 4 της οδηγίας, η παράγραφος 1 του οποίου προβλέπει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα αστικά λύματα που διοχετεύονται σε αποχετευτικά δίκτυα να υποβάλλονται, πριν από την απόρριψή τους, σε δευτεροβάθμια ή σε ισοδύναμη επεξεργασία [...]».

- 6 Το άρθρο 5 της οδηγίας 91/271 ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παραγράφου 2, τα κράτη μέλη προσδιορίζουν, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993, τις ευαίσθητες περιοχές σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στο παράρτημα II.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, πριν από την απόρριψή τους σε ευαίσθητες περιοχές, τα αστικά λύματα που διοχετεύονται σε αποχετευτικά δίκτυα να υποβάλλονται, το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1998, σε επεξεργασία αυστηρότερη από εκείνη που περιγράφεται στο άρθρο 4, για όλες τις απορρίψεις από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000.

3. Οι απορρίψεις από τους περιγραφόμενους στην παράγραφο 2 σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων πρέπει να πληρούν τις σχετικές απαιτήσεις του παραρτήματος I, σημείο Β. [...]

4. Εναλλακτικά, οι απαιτήσεις των παραγράφων 2 και 3 για μεμονωμένες εγκαταστάσεις δεν χρειάζεται να εφαρμόζονται σε ευαίσθητες περιοχές, όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι το ελάχιστο ποσοστό μείωσης του συνολικού φορτίου από όλους τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων στην περιοχή αυτή είναι τουλάχιστον 75 % για τον ολικό φώσφορο και τουλάχιστον 75 % για το ολικό άζωτο.

5. Οι απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων που βρίσκονται στις οικείες λεκάνες υδροσυλλογής ευαίσθητων περιοχών και συμβάλλουν στη ρύπανση των περιοχών αυτών υπόκεινται στις παραγράφους 2, 3 και 4.

[...]

8. Εάν ένα κράτος μέλος εφαρμόζει σ' ολόκληρο το έδαφός του την προβλεπόμενη στις παραγράφους 2, 3 και 4 επεξεργασία, τότε δεν είναι υποχρεωμένο να προσδιορίζει ευαίσθητες περιοχές για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας.»

7 Οι παράγραφοι 2 και 3 του παραρτήματος I, σημείο B, της οδηγίας αυτής έχουν ως εξής:

«2. Οι απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων, οι οποίες υποβάλλονται σε επεξεργασία, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5 της παρούσας οδηγίας, πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις που παρατίθενται στον πίνακα 1.

3. Επιπλέον, οι απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων προς τις ευαίσθητες περιοχές όπου παρουσιάζεται ευτροφισμός, όπως προσδιορίζονται στο παράρτημα II, σημείο Α, στοιχείο α', πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις που παρατίθενται στον πίνακα 2 του παρόντος παραρτήματος.»

8 Ο πίνακας 2 του εν λόγω παραρτήματος Ι έχει ως εξής:

«Πίνακας 2: Απαιτήσεις για απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε ευαίσθητες περιοχές όπου παρουσιάζεται ευτροφισμός, όπως προσδιορίζονται στο παράρτημα II, σημείο Α, στοιχείο α'. Αναλόγως των τοπικών συνθηκών, εφαρμόζεται η μία ή και οι δύο παράμετροι. Εφαρμόζεται η τιμή συγκέντρωσης ή το ποσοστό μείωσης.»

9 Σύμφωνα με τη δεύτερη παράμετρο αυτού του πίνακα, το ολικό άζωτο πρέπει είτε να παρουσιάζει μέγιστη συγκέντρωση 15 mg/l όσον αφορά τους οικισμούς με ι.π. μεταξύ 10 000 και 100 000 και 10 mg/l όσον αφορά τους μεγαλύτερους οικισμούς είτε να εμφανίζει ελάχιστη εκατοστιαία μείωση 70 έως 80 %.

10 Το παράρτημα II, σημείο Α, στοιχείο α', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 91/271 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Όταν εξετάζεται ποια θρεπτικά συστατικά πρέπει να μειωθούν με περαιτέρω επεξεργασία, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη τα εξής στοιχεία:

i) λίμνες και ρεύματα τα οποία καταλήγουν σε λίμνες/ταμιευτήρες/κλειστούς όρμους που διαπιστώνεται ότι έχουν ασθενή εναλλαγή ύδατος, οπότε μπορεί να συμβεί συσσώρευση. Στις περιοχές αυτές, η επεξεργασία πρέπει να περιλαμβάνει την αφαίρεση του φωσφόρου, εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι η αφαίρεση δεν

θα επηρεάσει το επίπεδο ευτροφισμού. Όπου πραγματοποιούνται απορρίψεις από μεγάλους οικισμούς, μπορεί επίσης να εξεταστεί η αφαίρεση του αζώτου

- ii) εκβολές ποταμών, όρμοι και άλλα παράκτια ύδατα που διαπιστώνεται ότι έχουν ασθενή εναλλαγή ύδατος ή που δέχονται μεγάλες ποσότητες θρεπτικών συστατικών. Οι απορρίψεις από μικρούς οικισμούς συνήθως είναι δευτερεύουσας σημασίας στις περιοχές αυτές, αλλά, για τους μεγάλους οικισμούς, η επεξεργασία πρέπει να περιλαμβάνει την αφαίρεση του φωσφόρου ή/και του αζώτου, εκτός αν μπορεί να αποδειχθεί ότι η αφαίρεση αυτή δεν θα επηρεάσει το επίπεδο ευτροφισμού.»

Η εθνική νομοθεσία

- 11 Δυνάμει του άρθρου 4 της απόφασης 365/1994 του Υπουργικού Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1994, σχετικά με την επεξεργασία των λυμάτων που προέρχονται από γενικά συστήματα αγωγών και ορισμένους βιομηχανικούς τομείς και απορρίπτονται στα ύδατα, καθώς και με την επεξεργασία των βιομηχανικών λυμάτων που απορρίπτονται στα γενικά συστήματα αγωγών, όλες οι υδάτινες ζώνες της Φινλανδίας θεωρούνται ως ευαίσθητες περιοχές κατά την έννοια της οδηγίας 91/271.
- 12 Από την περιγραφή της εθνικής ρύθμισης που περιέχεται στα υπομνήματα της Δημοκρατίας της Φινλανδίας προκύπτει ότι κάθε φινλανδικός σταθμός επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 100 πρέπει να διαθέτει άδεια περιβάλλοντος, η οποία χορηγείται μετά από αξιολόγηση κατά περίπτωση. Στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης, λαμβάνεται πάντοτε υπόψη η κατάσταση των υδάτων και ο επηρεασμός της από τα αστικά λύματα.
- 13 Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αυτής, η αρμόδια για τη χορήγηση των αδειών περιβάλλοντος αρχή έχει στη διάθεσή της, όσον αφορά τους σταθμούς επεξεργασίας που επεξεργάζονται αστικά λύματα οικισμών με ι.π. άνω των 4 000, πραγματογνω-

μοσύνη σε θέματα περιβαλλοντικού δικαίου καθώς και πραγματογνωμοσύνη σε επιστημονικά και τεχνικά θέματα. Η αρχή αυτή οφείλει να λαμβάνει υπόψη της τις πληροφορίες που συγκεντρώνει στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης της άδειας, συμπεριλαμβανομένης της γνώμης του αρμόδιου ympäristökeskus (κέντρου περιβάλλοντος).

- 14 Το τελευταίο μεριμνά, μεταξύ άλλων, για το γενικό συμφέρον σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Στις γνώμες που υποβάλλει στην αρμόδια για τη χορήγηση των αδειών περιβάλλοντος αρχή, οφείλει να προτείνει μείωση του φορτίου αζώτου όταν αυτή παρίσταται αναγκαία για περιβαλλοντικούς λόγους, λαμβανομένων υπόψη των τοπικών συνθηκών και των τελευταίων επιστημονικών γνώσεων. Καταρχήν, η αίτηση μείωσης του φορτίου αζώτου πρέπει να απευθύνεται σε όλους τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000, των οποίων τα λύματα απορρίπτονται απευθείας στις μεσημβρινές ζώνες νότια του Kvarken (Merenkurkku), που βρίσκεται στα όρια μεταξύ του Έσω Βοθνικού Κόλπου (Perämeri) και του Βοθνικού Πελάγους (Selkämeri), που σχηματίζουν ομού τον Βοθνικό Κόλπο (Pohjanlahti). Ο τελευταίος αποτελεί βραχίονα της Βαλτικής Θάλασσας.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 15 Με έγγραφο οχλήσεως της 1ης Ιουλίου 2002, η Επιτροπή, κρίνοντας ότι επιβαλλόταν αυστηρότερη επεξεργασία κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφοι 2, 3 και 5, της οδηγίας 91/271 (στο εξής: τρίτοβάθμια επεξεργασία), τόσο ως προς το άζωτο όσο και ως προς τον φωσφόρο, σε όλους τους φινλανδικούς οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 οι οποίοι βρίσκονται στις λεκάνες υδροσυλλογής που καταλήγουν στη Βαλτική Θάλασσα, ζήτησε από τη Δημοκρατία της Φινλανδίας να συμμορφωθεί προς το άρθρο 5 της οδηγίας 91/271.
- 16 Με την από 27 Αυγούστου 2002 απάντησή της, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστήριξε ότι τηρούσε την οδηγία 91/271. Συγκεκριμένα, ισχυρίστηκε ότι το φορτίο αζώτου θα μειωνόταν όταν αυτό θα κρινόταν αναγκαίο, λαμβανομένης υπόψη της εκάστοτε κατάστασης των υδάτων υποδοχής, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας.

- 17 Την 1η Απριλίου 2004, η Επιτροπή απηύθυνε στη Δημοκρατία της Φινλανδίας, δυνάμει του άρθρου 226, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, αιτιολογημένη γνώμη στην οποία κατέληγε ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας, παραλείποντας να επιβάλει αποτελεσματικότερη επεξεργασία των λυμάτων που συλλέγονται σε όλους τους οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5, παράγραφοι 2, 3 και 5, της οδηγίας 91/271, κάλεσε δε αυτό το κράτος μέλος να λάβει όλα τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογημένη γνώμη μέτρα εντός δύο μηνών από της παραλαβής της.
- 18 Μη ικανοποιηθείσα από την απάντηση των φινλανδικών αρχών στην αιτιολογημένη αυτή γνώμη, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.
- 19 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 7ης Αυγούστου 2008, επιτράπηκε στο Βασίλειο της Σουηδίας να παρέμβει υπέρ της Δημοκρατίας της Φινλανδίας.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 20 Κατά την Επιτροπή, εφόσον το σύνολο των υδάτινων ζωνών της Φινλανδίας αποτελείται από ευαίσθητες περιοχές κατά την έννοια της οδηγίας 91/271, η υποχρέωση μέριμνας ώστε όλα τα αστικά λύματα που διοχετεύονται στα αποχετευτικά δίκτυα να υποβάλλονται, πριν από την απόρριψή τους, σε επεξεργασία αυστηρότερη από εκείνη που περιγράφεται στο άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας για όλες τις απορρίψεις από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 ισχύει για το σύνολο της φινλανδικής επικράτειας.

- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, από την οδηγία 91/271 προκύπτει ότι το άζωτο πρέπει να υποβάλλεται σε τριτοβάθμια επεξεργασία σε όλους τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από φινλανδικούς οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 που βρίσκονται στις παράκτιες ζώνες και στις λεκάνες υδροσυλλογής της Βαλτικής Θάλασσας.
- 22 Η Επιτροπή φρονεί ότι, για να ανταποκρίνονται στον σκοπό της οδηγίας 91/271, όλες οι απορρίψεις από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 που καταλήγουν στη Βαλτική Θάλασσα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία τόσο ως προς τον φωσφόρο όσο και ως προς το άζωτο. Μια τέτοια επεξεργασία θα περιορίζει τη μετακίνηση του αζώτου προς το κέντρο της Βαλτικής Θάλασσας, τον Φινλανδικό Κόλπο (Suomenlahti), τη θάλασσα του αρχιπελάγους (Saaristomeri) και ορισμένα τμήματα του Βοθνικού Πελάγους και, ως εκ τούτου, τον ευτροφισμό των ζωνών αυτών. Κατά την Επιτροπή, οι φινλανδικές αρχές δεν απέδειξαν ότι η απόφαση να μην προβούν σε τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου σε όλους τους σχετικούς σταθμούς επεξεργασίας δεν είχε επιπτώσεις στον ευτροφισμό των εν λόγω ζωνών.
- 23 Η Δημοκρατία της Φινλανδίας παρατηρεί ότι τα αστικά λύματα όλων των φινλανδικών οικισμών υποβάλλονται σε επεξεργασία σε βιοχημικούς σταθμούς και ότι αυτοί οι σταθμοί επεξεργασίας οφείλουν να λαμβάνουν άδεια περιβάλλοντος. Μια ουσιώδης πτυχή της διαδικασίας χορήγησης αυτής της άδειας συνίσταται στη γνωμοδότηση των περιφερειακών κέντρων περιβάλλοντος, στα κέντρα δε αυτά εναπόκειται να συστήνουν μείωση του φορτίου αζώτου οσάκις αυτό κρίνεται απαραίτητο για την προστασία του περιβάλλοντος. Εξάλλου, κατά την τακτική επανεξέταση στην οποία υποβάλλεται κάθε άδεια περιβάλλοντος, αξιολογείται η ανάγκη μείωσης του φορτίου αζώτου λαμβανομένων υπόψη των τοπικών συνθηκών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την οδηγία 91/271.
- 24 Η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι, στο μεγαλύτερο τμήμα των εσωτερικών της υδάτων, που αποτελούνται από λίμνες και ποταμούς, το άζωτο δεν επηρεάζει τον ευτροφισμό, στον βαθμό που η θρεπτική ουσία που ρυθμίζει τον ευτροφισμό είναι ο φωσφόρος. Η Δημοκρατία της Φινλανδίας διατείνεται ότι το άζωτο δεν αποτελεί, άλλωστε, θρεπτική ουσία ρυθμίζουσα τον ευτροφισμό σε καμία από τις θαλάσσιες ζώνες της Φινλανδίας.

- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Δημοκρατία της Φινλανδία αμφισβητεί ότι η οδηγία 91/271 επιβάλλει τη μείωση του φορτίου αζώτου σε όλα τα λύματα που προέρχονται από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον πίνακα 2 του παραρτήματος I της εν λόγω οδηγίας, η ανάγκη μείωσης του φορτίου αζώτου εκτιμάται «αναλόγως των τοπικών συνθηκών». Η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι, στις περιπτώσεις που η οδηγία 91/271 απαιτεί μείωση του φορτίου αζώτου, οι φινλανδικές αρχές δεν επέβαλλαν τη μείωση αυτή, και τούτο στο πλαίσιο της αξιολόγησης που πραγματοποιείται για κάθε σταθμό επεξεργασίας που επεξεργάζεται τα αστικά λύματα οικισμών με ι.π. άνω των 100, με σκοπό τη χορήγηση ή την ανανέωση της άδειας περιβάλλοντος που απαιτείται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.
- 26 Εξάλλου, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι οι «τοπικές συνθήκες» στις οποίες αναφέρεται ο πίνακας 2 του παραρτήματος I της οδηγίας 91/271 περιορίζονται στην υδάτινη ζώνη εντός της οποίας οι εκπομπές από τους σταθμούς επεξεργασίας μπορούν να δημιουργήσουν τη βλάβη στην οποία αναφέρεται η εν λόγω οδηγία. Άλλωστε, η υποχρέωση μείωσης του φορτίου αζώτου σε όλες τις περιπτώσεις σύμφωνα με τις τιμές που προβλέπει ο πίνακας αυτός, ανεξαρτήτως των επιπτώσεων του στο υδάτινο περιβάλλον, θα αντέβαινε στην αρχή της αναλογικότητας.
- 27 Επιπλέον, η Δημοκρατία της Φινλανδίας επικαλείται τρεις κύριους λόγους προς δικαιολόγηση της πρακτικής της, η οποία συνίσταται στην εκτίμηση της ανάγκης μείωσης του φορτίου αζώτου κατά περίπτωση σε κάθε σταθμό επεξεργασίας που υπόκειται στην υποχρέωση λήψης άδειας περιβάλλοντος δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας. Πρώτον, το κράτος μέλος αυτό υποστηρίζει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η μείωση του φορτίου αζώτου στα αστικά λύματα δεν επιδρά στον ευτροφισμό της Βαλτικής Θάλασσας λόγω της κατακράτησης αζώτου από τις λίμνες και τους ποταμούς. Δεύτερον, δεν αποκλείεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, η μείωση του φορτίου αζώτου να είναι επιζήμια για την κατάσταση των υδάτων, ιδίως επειδή προκαλεί ανάπτυξη ορισμένων βλαβερών φυκιών. Τρίτον, η Δημοκρατία της Φινλανδίας παρατηρεί ότι το χαμηλό επίπεδο μετατόπισης αζώτου από τον Έσω Βοθνικό Κόλπο, που δεν παρουσιάζει σημεία ευτροφισμού και στον οποίο το άζωτο δεν αποτελεί την περιοριστική θρεπτική ουσία, προς άλλες θαλάσσιες ζώνες δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προξενεί βλάβη, κατά την έννοια της οδηγίας 91/271, στις ζώνες αυτές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 28 Από το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/271 προκύπτει ότι όλα τα αστικά λύματα από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 τα οποία καταλήγουν σε ευαίσθητη περιοχή πρέπει να υποβάλλονται, το αργότερο από τις 31 Δεκεμβρίου 1998 και μετά, σε επεξεργασία αυστηρότερη από εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας.
- 29 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, για να υπάρχει απόρριψη κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/271, είναι αδιάφορο το αν τα λύματα αυτά απορρίπτονται απευθείας ή όχι απευθείας σε ευαίσθητη περιοχή (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 25ης Απριλίου 2002, C-396/00, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2002, σ. I-3949, σκέψεις 29 έως 32). Όπως παρατήρησε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 72 των προτάσεών της, αυτό συνάδει προς το υψηλό επίπεδο προστασίας στο οποίο αποβλέπει η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος σύμφωνα με το άρθρο 174, παράγραφος 2, ΕΚ.
- 30 Ο προσδιορισμός των ευαίσθητων περιοχών μπορεί να στηρίζεται, σύμφωνα με το παράρτημα II, σημείο Α, της οδηγίας 91/271, στον ευτροφισμό, στην άντληση ποσίου ύδατος ή στις επιταγές άλλων οδηγιών.
- 31 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, το 1994, η Δημοκρατία της Φινλανδίας χαρακτήρισε το σύνολο των υδάτων της ως περιοχές ευαίσθητες από πλευράς ευτροφισμού και ότι όλοι οι σταθμοί επεξεργασίας αυτού του κράτους μέλους πραγματοποιούν απευθείας ή όχι απευθείας απορρίψεις στις περιοχές αυτές.
- 32 Εξάλλου, το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/271 καθορίζει τους κανόνες στους οποίους υπόκειται η τριτοβάθμια επεξεργασία των απορρίψεων σ' αυτές τις ευαίσθητες περιοχές. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό προς τις διατάξεις στις οποίες παραπέμπει, προκύπτει ότι οι απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε ευαίσθητες περιοχές όπου παρουσιάζεται ευτροφισμός πρέπει να ανταποκρίνονται στις επιταγές του πίνακα 2 του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής.

- 33 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι επιταγές αυτές ισχύουν υπό την επιφύλαξη του παραρτήματος II, σημείο Α, στοιχείο α', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 91/271 (απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2004, C-280/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2004, σ. I-8573, σκέψεις 104 και 105). Το σημείο ii της διάταξης αυτής προβλέπει ότι, προκειμένου για παράκτια ύδατα στα οποία διαπιστώνεται ασθενής εναλλαγή ύδατος ή τα οποία δέχονται μεγάλες ποσότητες θρεπτικών ουσιών, όσον αφορά τους μεγάλους οικισμούς, πρέπει να προβλέπεται η αφαίρεση του φωσφόρου και/ή του αζώτου, εκτός αν καταδεικνύεται ότι η αφαίρεση αυτή δεν θα επηρεάσει το επίπεδο ευτροφισμού.
- 34 Ο πίνακας 2 του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής αφορά τη μείωση του φωσφόρου και του αζώτου στα αστικά λύματα. Σύμφωνα με την επικεφαλίδα του πίνακα αυτού, προβλέπεται ότι, αναλόγως των τοπικών συνθηκών, εφαρμόζεται μία ή και οι δύο παράμετροι. Συγκεκριμένα, το άζωτο ή ο φωσφόρος, ή αμφότερες οι ουσίες αυτές, πρέπει να μειώνονται αναλόγως των τοπικών συνθηκών. Το κράτος μέλος μπορεί τότε να επιλέξει να εφαρμόσει την τιμή συγκέντρωσης ή την εκατοστιαία μείωση.
- 35 Διευκρινίζεται ότι η Επιτροπή και η Δημοκρατία της Φινλανδίας συμφωνούν ως προς το ότι ο ευτροφισμός της Βαλτικής Θάλασσας συνιστά μείζον περιβαλλοντικό πρόβλημα και ότι το φαινόμενο αυτό προκαλείται από αυξημένη συγκέντρωση αζώτου και φωσφόρου, δύο ουσιών οι οποίες είναι, ωστόσο, απαραίτητες για τη θαλάσσια ζωή.
- 36 Όπως τόνισε η Επιτροπή, ο μηχανισμός περιορισμού του ευτροφισμού από το άζωτο και/ή τον φωσφόρο ποικίλλει σημαντικά από τη μία θαλάσσια ζώνη της Βαλτικής Θάλασσας στην άλλη, ακόμα δε και στο εσωτερικό μιας και της αυτής ζώνης. Συνεπώς, δεν υφίσταται ενιαία λύση στο πρόβλημα του ευτροφισμού για το σύνολο της Βαλτικής Θάλασσας.
- 37 Από τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι διάδικοι προκύπτει ότι, γενικώς, μία από τις θρεπτικές ουσίες, είτε πρόκειται για τον φωσφόρο είτε πρόκειται για το άζωτο, εμφανίζεται σε μικρότερη ποσότητα σε σχέση προς την άλλη και ότι αυτή η έλλειψη περιορίζει την παραγωγή φυκιών. Αυτή η ουσία αποκαλείται τότε «περιοριστικός παράγοντας». Τα ύδατα μιας περιοχής μπορεί να είναι ευαίσθητα σε κάποια από τις

ουσίες αυτές, ή και στις δύο. Η μείωση του φωσφόρου και/ή του αζώτου, αναλόγως της ευαισθησίας των εν λόγω υδάτων, καθιστά τότε δυνατό τον περιορισμό της παραγωγής φυκιών.

- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα μέτρα που ενδείκνυται να ληφθούν για τη μείωση του ευτροφισμού σε ένα τμήμα της Βαλτικής Θάλασσας δεν είναι τα ίδια με τα ενδεδειγμένα για άλλο τμήμα της. Η οδηγία 91/271 προβλέπει συναφώς ότι τα κράτη μέλη αξιολογούν, βάσει των τοπικών συνθηκών, τις ουσίες –φωσφόρο και/ή άζωτο– που συμβάλλουν στον ευτροφισμό και λαμβάνουν, σύμφωνα με την αξιολόγηση αυτή, κατάλληλα μέτρα επεξεργασίας.
- 39 Επομένως, όπως υποστήριξε η Δημοκρατία της Φινλανδίας, η οδηγία 91/271 δεν επιβάλλει αυτομάτως μείωση του φορτίου αζώτου έστω και αν οι απορρίψεις από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων καταλήγουν σε ύδατα υποδοχής που βρίσκονται σε ευαίσθητη περιοχή. Εκείνο που καθορίζει το κατά πόσον το άζωτο και/ή ο φωσφόρος πρέπει να μειωθούν είναι ο ευαίσθητος χαρακτήρας αυτών των υδάτων υποδοχής, σε συνδυασμό προς την εξέταση των τοπικών συνθηκών.
- 40 Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ερμηνεία την οποία υποστηρίζει η Επιτροπή και σύμφωνα με την οποία το γεγονός και μόνον ότι οι απορρίψεις από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων καταλήγουν σε ευαίσθητη θαλάσσια περιοχή επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η οδηγία 91/271 επιβάλλει τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας, η υποχρέωση μείωσης του φορτίου αζώτου εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο οι απορρίψεις από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων που βρίσκονται στις λεκάνες υδροσυλλογής των ευαίσθητων θαλάσσιων περιοχών συμβάλλουν στη ρύπανση των περιοχών αυτών.
- 41 Δεδομένου ότι ο καθορισμός του περιοριστικού παράγοντα δεν συνδέεται αποκλειστικά με την ευαισθησία των υδάτων υποδοχής, αλλά και με το κατά πόσον οι απορρίψεις έχουν ρυπογόνες επιπτώσεις στα ύδατα αυτά, δεν μπορεί να λεχθεί, όπως υποστηρίζει κατ' ουσίαν η Επιτροπή, ότι, δεδομένου ότι η Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν παρουσιάζει έντονο ευτροφισμό λόγω τόσο του αζώτου όσο και του φωσφόρου και ότι τα φινλανδικά εσωτερικά ύδατα καταλήγουν, στη μεγάλη

πλεονότητά τους, στη θάλασσα αυτή, τόσο τα ύδατα των λιμνών και των ποταμών όσο και τα παράκτια ύδατα της Φινλανδίας πρέπει να θεωρούνται ευαίσθητα στις δύο αυτές ουσίες.

42 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, η οδηγία 91/271 δεν προβλέπει γενική υποχρέωση επιβολής τριτοβάθμιας επεξεργασίας του αζώτου των απορρίψεων κάθε σταθμού επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000.

43 Εφόσον η οδηγία 91/271 επιβάλλει τη μείωση του φωσφόρου και/ή του αζώτου αναλόγως των τοπικών συνθηκών, ήτοι αναλόγως της ευαισθησίας των υδάτων υποδοχής σε κάποια από τις θρεπτικές αυτές ουσίες ή σε αμφότερες καθώς και του αν οι απορρίψεις αυτές έχουν ρυπογόνες επιπτώσεις στα ύδατα αυτά, είναι δυνατή η από κοινού εξέταση των σταθμών επεξεργασίας των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στην ίδια λεκάνη υδροσυλλογής.

44 Εξάλλου, οι απορρίψεις, είτε απευθείας είτε εμμέσως, από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων που βρίσκονται στην ίδια λεκάνη υδροσυλλογής ορισμένης ευαίσθητης περιοχής υπόκεινται, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 91/271, στις επιταγές που ισχύουν για τις ευαίσθητες περιοχές μόνο στον βαθμό που οι απορρίψεις αυτές συμβάλλουν στη ρύπανση της συγκεκριμένης περιοχής. Συνεπώς, πρέπει να υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των εν λόγω απορρίψεων και της ρύπανσης των ευαίσθητων περιοχών.

45 Υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των σκέψεων πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε την ύπαρξη τέτοιας αιτιώδους συνάφειας.

46 Πράγματι, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη της φερόμενης παράβασης. Η ίδια οφείλει να προσκομίσει στο Δικαστήριο τα

στοιχεία εκείνα που είναι αναγκαία για τη διαπίστωση της παράβασης αυτής, χωρίς να μπορεί να στηριχθεί σε οποιοδήποτε τεκμήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 25ης Μαΐου 1982, 96/81, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1982, σ. 1791, σκέψη 6, και της 26ης Απριλίου 2007, C-135/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2007, σ. I-3475, σκέψη 26).

47 Εξάλλου, οσάκις η Επιτροπή προσκομίζει επαρκή στοιχεία προς απόδειξη του υποστατού των πραγματικών περιστατικών που έλαβαν χώρα στο έδαφος του καθού κράτους μέλους, σ' αυτό εναπόκειται να αμφισβητήσει ουσιαστικώς και λεπτομερώς τα προσκομισθέντα στοιχεία και τις εξ αυτών συνέπειες (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 272/86, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1988, σ. 4875, σκέψη 21, καθώς και της 9ης Νοεμβρίου 1999, C-365/97, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1999, σ. I-7773, σκέψεις 84 και 86).

48 Παρατηρείται ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, οι φινλανδικοί σταθμοί επεξεργασίας είναι κατανομημένοι σε λεκάνες υδροσυλλογής των οποίων ύδατα υποδοχής αποτελούν, πρώτον, ο Βοθνικός Κόλπος, που υποδιαιρείται σε δύο θαλάσσιες ζώνες που είναι, αφενός, ο Έσω Βοθνικός Κόλπος και, αφετέρου, το Βοθνικό Πέλαγος, δεύτερον, η Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτή και, τρίτον, ο Φινλανδικός Κόλπος.

49 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε ότι οι απορρίψεις αζώτου από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων οικισμών με ι.π. άνω των 10 000 οι οποίοι βρίσκονται στις λεκάνες υδροσυλλογής των προμνησθεισών θαλασσιών ζωνών συμβάλλουν στον ευτροφισμό των ζωνών αυτών.

Επί των απορρίψεων από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων στον Βοθνικό Κόλπο

50 Μεταξύ των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στον Βοθνικό Κόλπο, ορισμένοι απορρίπτουν τα λύματά τους απευθείας ή εμμέσως στον Έσω Βοθνικό Κόλπο, ενώ άλλοι απορρίπτουν τα λύματά τους απευθείας ή εμμέσως στο Βοθνικό Πέλαγος. Συνεπώς, είναι δυνατή η από κοινού εξέταση των εν λόγω σταθμών επεξεργασίας, των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στην ίδια λεκάνη υδροσυλλογής.

— Επί των σταθμών επεξεργασίας των οποίων απορρίψεις καταλήγουν είτε απευθείας στον Έσω Βοθνικό Κόλπο είτε στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής

51 Οι διάδικοι συμφωνούν ως προς το ότι ο Έσω Βοθνικός Κόλπος αποτελεί τη μόνη σημαντική ζώνη της Βαλτικής Θάλασσας που δεν πάσχει, γενικώς, από ευτροφισμό. Επιπλέον, η Επιτροπή δέχεται ότι ο φωσφόρος αποτελεί τον περιοριστικό παράγοντα στον Έσω Βοθνικό Κόλπο. Εξάλλου, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι, οσάκις η επιφορτισμένη με τη χορήγηση αδειών περιβάλλοντος αρχή θεωρεί ότι το απαιτούν οι τοπικές συνθήκες, επιβάλλεται στους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων που βρίσκονται στις ακτές του Έσω Βοθνικού Κόλπου και αφαίρεση του αζώτου.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι, λόγω των συνθηκών που επικρατούν στον Έσω Βοθνικό Κόλπο, η Δημοκρατία της Φινλανδίας όφειλε να επιβάλει τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου σε κάθε σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000, του οποίου οι απορρίψεις καταλήγουν στον Έσω Βοθνικό Κόλπο.

— Επί των σταθμών επεξεργασίας των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν είτε απευθείας στο Βοθνικό Πέλαγος είτε στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής

53 Οι διάδικοι δεν συμφωνούν όσον αφορά, αφενός, την ύπαρξη ευτροφισμού και τον καθορισμό του περιοριστικού παράγοντα στο Βοθνικό Πέλαγος και, αφετέρου, την ύπαρξη και τις τυχόν συνέπειες της μετακίνησης αζώτου που προέρχεται από τον Βοθνικό Κόλπο και κατεβαίνει έως τη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν.

Επί της ύπαρξης ευτροφισμού και του καθορισμού του περιοριστικού παράγοντα στο Βοθνικό Πέλαγος

- 54 Σύμφωνα με τα πορίσματα των μελετών που επισύναψε στη δικογραφία η Δημοκρατία της Φινλανδίας, ο Βοθνικός Κόλπος, συμπεριλαμβανομένου του Βοθνικού Πελάγους, είναι η μόνη υποπεριοχή της Βαλτικής Θάλασσας που δεν παρουσιάζει εμφανή σημεία ευτροφισμού.
- 55 Η Επιτροπή στηρίζει τον ισχυρισμό της ότι το άζωτο αποτελεί σημαντικό περιοριστικό παράγοντα του ευτροφισμού του Βοθνικού Πελάγους σε έκθεση που καταρτίστηκε μετά από αίτησή της το 2004 από το Water Research Center σχετικά με τη μεταφορά της οδηγίας 91/271 στη φινλανδική έννομη τάξη (στο εξής: έκθεση του 2004).
- 56 Ωστόσο, από την έκθεση αυτή προκύπτει ότι, γενικώς, ο ευτροφισμός δεν θεωρείται πρόβλημα στο Βοθνικό Πέλαγος, και ειδικότερα στα υπεράκτια ύδατα του Βοθνικού Κόλπου. Επιπλέον, στην εν λόγω έκθεση αναφέρεται ότι η θάλασσα του αρχιπελάγους αποτελεί μεταβατική ζώνη από πλευράς ευτροφισμού μεταξύ του Φινλανδικού Κόλπου και του Βοθνικού Κόλπου. Η ποιότητα του ύδατος στη θάλασσα αυτή χαρακτηρίζεται, κατά το πλείστον, ικανοποιητική.
- 57 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι το άζωτο αποτελεί σημαντικό περιοριστικό παράγοντα του ευτροφισμού στα υπεράκτια ύδατα του Βοθνικού Πελάγους.
- 58 Όσον αφορά τα παράκτια ύδατα, η έκθεση του 2004 αναφέρει ότι τα ύδατα αυτά υφίστανται ευτροφισμό λόγω των ασθενών εναλλαγών ύδατος και των υψηλών φορτίων σε θρεπτικές ουσίες στα ύδατα αυτά. Εξάλλου, η έκθεση αυτή υποστηρίζει ότι το άζωτο τείνει να καταστεί περιοριστικός παράγοντας στα φινλανδικά παράκτια ύδατα.

- 59 Πρέπει, συναφώς, να ληφθεί υπόψη η περίπτωση ii του παραρτήματος II, σημείο A, στοιχείο α', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 91/271, δυνάμει της οποίας, στις παράκτιες ζώνες, οι απορρίψεις από μικρούς οικισμούς είναι συνήθως ήσσονος σημασίας, αλλά, όσον αφορά τους μεγάλους οικισμούς, πρέπει να προβλέπεται η αφαίρεση του φωσφόρου και/ή του αζώτου, εκτός αν αποδεικνύεται ότι η αφαίρεση αυτή δεν θα επηρεάσει το επίπεδο ευτροφισμού.
- 60 Η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστήριξε ότι, όσον αφορά τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων οι οποίοι βρίσκονται στις ακτές του Βοθνικού Κόλπου, το άζωτο που περιέχεται στα λύματα δεν μπορεί γενικώς να θεωρηθεί ως πρόξενος βλάβης κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, ιδίως λόγω του φαινομένου κατακράτησης του αζώτου.
- 61 Εξάλλου, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστήριξε, χωρίς η Επιτροπή να προσκομίσει αποδείξεις περί του αντιθέτου, ότι μόνο το 0,3% του συνολικού αζώτου που απορρίπτεται ετησίως στο Βοθνικό Πέλαγος προέρχεται από αστικά λύματα που απορρίπτονται μέσω του Έσω Βοθνικού Κόλπου. Επιπλέον, σύμφωνα με το κράτος μέλος αυτό, η επίδραση της αφαίρεσης του αζώτου στον Βοθνικό Κόλπο επί του επιπέδου ευτροφισμού της Βαλτικής Θάλασσας αυτής καθαυτήν είναι τόσο αμελητέα ώστε δεν μπορεί να αποτυπωθεί στις στατιστικές.
- 62 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι, λόγω των συνθηκών που επικρατούν στο Βοθνικό Πέλαγος, η Δημοκρατία της Φινλανδίας όφειλε να επιβάλει τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου που περιέχεται στις απορρίψεις κάθε σταθμού επεξεργασίας αστικών λυμάτων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000, οι οποίες καταλήγουν στο Βοθνικό Πέλαγος.

Επί της ύπαρξης και των τυχόν συνεπειών της μετακίνησης αζώτου που προέρχεται από τον Βοθνικό Κόλπο και κατεβαίνει έως τη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν

- 63 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, σημαντική ποσότητα θρεπτικών ουσιών μετακινείται μεταξύ των διαφόρων θαλασσιών λεκανών. Έτσι, το 62% της

συνολικής ποσότητας αζώτου που απορρίπτεται απευθείας ή εμμέσως στον Έσω Βοθνικό Κόλπο διοχετεύεται στη συνέχεια στο Βοθνικό Πέλαγος, το οποίο αποτελεί θαλάσσια περιοχή όπου το άζωτο συνιστά σημαντικό περιοριστικό παράγοντα.

- 64 Αφενός, είναι αληθές, όπως υποστηρίζουν η Επιτροπή και η Δημοκρατία της Φινλανδίας, ότι η υποχρέωση επεξεργασίας του αζώτου πρέπει να εκτιμάται σφαιρικά, λαμβανομένων ταυτοχρόνως υπόψη τόσο της ευαισθησίας των εσωτερικών υδάτων όσο και της ευαισθησίας των παράκτιων υδάτων υποδοχής. Πρέπει, πάντως, να θεωρηθεί ότι η έννοια της λεκάνης υδροσυλλογής έχει όρια. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι, αντίθετα προς τα προκύπτοντα από το υπόμνημα απαντήσεώς της, δεν ισχυρίζεται ότι ο Έσω Βοθνικός Κόλπος και το Βοθνικό Πέλαγος μπορούν να θεωρηθούν ως λεκάνες υδροσυλλογής της Βαλτικής Θάλασσας αυτής καθαυτήν.
- 65 Αφετέρου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας δεν αμφισβητεί μεν ότι το άζωτο κυκλοφορεί μεταξύ διαφόρων θαλασσιών ζωνών, υποστηρίζει όμως ότι από αυτό δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι τοπικές συνθήκες απαιτούν μείωση του αζώτου όσον αφορά όλους τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 που βρίσκονται στις ακτές αυτών των θαλασσιών ζωνών.
- 66 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, η Βαλτική Θάλασσα είναι αβαθής, πράγμα που δεν ευνοεί τις εναλλαγές ύδατος. Εξάλλου, όπως αναγνωρίστηκε με τη σκέψη 77 της απόφασης της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-438/07, Επιτροπή κατά Σουηδίας, Συλλογή 2009, σ. I-9517, που εκδόθηκε την ίδια ημέρα με την παρούσα απόφαση, μεταξύ του Έσω Βοθνικού Κόλπου και του Βοθνικού Πελάγους, οι εναλλαγές ύδατος περιορίζονται από φυσικά εμπόδια που βρίσκονται στο επίπεδο του βορείου τμήματος του αρχιπελάγους του Kvarken. Πράγματι, ο Έσω Βοθνικός Κόλπος και το Βοθνικό Πέλαγος συνδέονται μεταξύ τους με υφάλους των οποίων τα ύδατα έχουν μέγιστο βάθος 25 μέτρων.
- 67 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι δεν υπάρχει κανένα φυσικό εμπόδιο που να περιορίζει τη μετακίνηση αζώτου μεταξύ των εν λόγω θαλασσιών λεκανών.

- 68 Εξάλλου, όπως παρατήρησε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 93 των προτάσεών της, το Βοθνικό Πέλαγος αποτελεί πραγματική πηγή αζώτου.
- 69 Συνεπώς, αν όντως υπάρχει μετακίνηση αζώτου μεταξύ του Βοθνικού Κόλπου και της Βαλτικής Θάλασσας αυτής καθαυτήν, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η ροή των υδάτων από τον Έσω Βοθνικό Κόλπο και το Βοθνικό Πέλαγος προς τη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν συνεπάγεται μετακίνηση, σε σημαντική ποσότητα, ρύπανσης από άζωτο από τις βόρειες περιοχές της Φινλανδίας.
- 70 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι διάδικοι συμφωνούν ως προς το ότι περίπου το 11 % του συνολικού αζώτου που υπάρχει στο Βοθνικό Πέλαγος καταλήγει στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν.
- 71 Ωστόσο, όπως προκύπτει από τα έγγραφα της δικογραφίας και από τις παρατηρήσεις της Δημοκρατίας της Φινλανδίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το κρίσιμο εν προκειμένω ποσοστό είναι το ποσοστό που αντιπροσωπεύει η ποσότητα αζώτου που απορρίπτεται από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000, των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στον Βοθνικό Κόλπο, και η οποία μετακινείται προς τη Βαλτική Θάλασσα. Αντιθέτως, η συνολική εισροή αζώτου δεν μπορεί, εν προκειμένω, να θεωρηθεί κρίσιμο στοιχείο προκειμένου να καθοριστεί κατά πόσον το άζωτο που προέρχεται από τους εν λόγω σταθμούς πρέπει να υποβάλλεται σε τριτοβάθμια επεξεργασία.
- 72 Πράγματι, από τα έγγραφα της δικογραφίας καταδεικνύεται ότι οι θρεπτικές ουσίες, μεταξύ των οποίων και το άζωτο, προέρχονται από πλήθος ανθρώπινων δραστηριοτήτων και φθάνουν τελικά στη θάλασσα, πρώτον, μέσω των εκπομπών στην ατμόσφαιρα και των εξ αυτών αποθέσεων, που φθάνουν απευθείας στη θάλασσα ή τις χερσαίες ζώνες των λεκανών υδροσυλλογής, δεύτερον, μέσω των απορρίψεων από περιστασιακές πηγές που βρίσκονται κατά μήκος της ακτής ή προέρχονται από λεκάνες υδροσυλλογής, οι οποίες μεταφέρονται από τους ποταμούς, και, τρίτον, μέσω των απωλειών διάχυτων πηγών.

- 73 Συναφώς, από τα έγγραφα της δικογραφίας καταδεικνύεται ότι, αφενός, μεγάλο μέρος της ποσότητας αζώτου που υπάρχει στον Βοθνικό Κόλπο προέρχεται από απορρίψεις διάχυτων πηγών. Αφετέρου, εντός της κατηγορίας αυτής, η γεωργία αποτελεί την ανθρώπινη δραστηριότητα που ευθύνεται για μεγάλο μέρος των απορρίψεων αζώτου.
- 74 Επομένως, η ποσότητα αζώτου που απορρίπτεται από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 δεν αντιστοιχεί στο ποσοστό αζώτου που αναφέρει η Επιτροπή.
- 75 Υπό τις συνθήκες αυτές, δύσκολα μπορεί να εννοηθεί σε τι αντιστοιχεί το ποσοστό μετακίνησης 62 % που αναφέρει η Επιτροπή. Ένα τέτοιο ποσοστό δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να αντιστοιχεί στην ποσότητα αζώτου που περιέχεται στις απορρίψεις των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000.
- 76 Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Δημοκρατίας της Φινλανδίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το ποσοστό μετακίνησης αζώτου, που περιλαμβάνει αποκλειστικά τις απορρίψεις αυτής της θρεπτικής ουσίας που προέρχονται από τους εν λόγω σταθμούς επεξεργασίας, ανέρχεται περίπου στο 1,2 %.
- 77 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η μετακίνηση αζώτου προερχομένου από τους φινλανδικούς σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων οικισμών με ι.π. άνω των 10 000, των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στον Βοθνικό Κόλπο προς τη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν, μπορεί να θεωρηθεί σημαντική κατά τη νομολογία σύμφωνα με την οποία η εισροή αζώτου που προκαλείται από τα αστικά λύματα που καταλήγουν σε ύδατα που παρουσιάζουν ευτροφισμό πρέπει να θεωρείται σημαντική όταν αντιπροσωπεύει το 10 % ή περισσότερο επί της συνολικής εισροής αζώτου (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 77).

- 78 Εξάλλου, η επιτροπή Helcom, που προβλέπεται από τη Σύμβαση για τη Βαλτική Θάλασσα, υιοθέτησε, κατά τη συνάντηση υπουργών στην Κρακοβία στις 15 Νοεμβρίου 2007, σχέδιο δράσης για τη Βαλτική Θάλασσα (Helcom Baltic Sea Action Plan). Αυτό το σχέδιο, που συζητήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προβλέπει ανώτατο όριο για τις απορρίψεις αζώτου και φωσφόρου καθώς και την απαραίτητη μείωση του αζώτου και του φωσφόρου στα διάφορα τμήματα της Βαλτικής Θάλασσας, Από αυτό προκύπτει ότι, για τον Έσω Βοθνικό Κόλπο και το Βοθνικό Πέλαγος, δεν είναι αναγκαία η μείωση του ποσοστού αζώτου.
- 79 Είναι μεν ακριβές ότι, ταυτόχρονα, το εν λόγω σχέδιο συνιστά μείωση του αζώτου στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν κατά 94 000 τόνους ετησίως, πρέπει, όμως να παρατηρηθεί ότι, όπως υποστήριξε η Δημοκρατία της Φινλανδίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αυτή η υποχρέωση δεν αφορά το συγκεκριμένο κράτος μέλος. Αντιθέτως, αφορά τα κράτη μέλη που βρίσκονται στη ζώνη της λεκάνης υδροσυλλογής της Βαλτικής Θάλασσας αυτής καθαυτήν.
- 80 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν απέδειξε, αφενός, ότι οι απορρίψεις αζώτου που προέρχονται από τα εσωτερικά και τα παράκτια ύδατα του Έσω Βοθνικού Κόλπου συμβάλλουν στον ευτροφισμό του Βοθνικού Πελάγους και, αφετέρου, ότι το άζωτο αποτελεί τον κύριο περιοριστικό παράγοντα του ευτροφισμού του Βοθνικού Πελάγους.
- 81 Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η ποσότητα αζώτου που προέρχεται από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στον Βοθνικό Κόλπο συμβάλλει στον ευτροφισμό στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν προσκόμισε απόδειξη περί του ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας όφειλε να επιβάλει τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου σε όλους τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν στον Βοθνικό Κόλπο.

82 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 91/271 όσον αφορά κάθε σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 του οποίου οι απορρίψεις καταλήγουν στον Βοθνικό Κόλπο.

Επί των σταθμών επεξεργασίας των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν είτε απευθείας στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν είτε στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής

83 Όσον αφορά τις απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας που βρίσκονται στο εσωτερικό των νοτίων εδαφών της Φινλανδίας και οι οποίοι επεξεργάζονται τα λύματα από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 που βρίσκονται στη λεκάνη υδροσυλλογής τα ύδατα της οποίας διοχετεύονται προς τα ευαίσθητα στο άζωτο ύδατα της Βαλτικής Θάλασσας αυτής καθαυτήν, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι δεν είναι αναγκαία η τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου στο μέτρο που το φαινόμενο της φυσικής κατακράτησης επιτρέπει επαρκή μείωση αυτής της θρεπτικής ουσίας.

84 Συναφώς, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η κατακράτηση αποτελεί φυσική διαδικασία επενεργούσα στις λίμνες και τα ρεύματα ύδατος που συλλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του απορριπτόμενου αζώτου και το μετατρέπουν σε αβλαβές αέριο, που είναι αντίστοιχη της διαδικασίας που χρησιμοποιείται κατά την εξάλειψη του αζώτου από τους σταθμούς επεξεργασίας. Η κατακράτηση λαμβάνει χώρα κυρίως στις λεκάνες, όπου η ροή του ύδατος επιβραδύνεται και ο χρόνος παραμονής του διαρκεί συνήθως επί έτη. Το φαινόμενο αυτό εκδηλώνεται κατά τρόπον ώστε το άζωτο εξαλείφεται είτε μαζί με την οργανική ουσία των προσχωματικών υλικών του πυθμένα των λιμνολεκανών είτε με τη διαδικασία της νιτροποίησης/απονίτρωσης των μικροβίων ως αζώτου υπό μορφή αερίου στην ατμόσφαιρα.

85 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι η κατακράτηση αποτελεί χημική διεργασία του ύδατος η οποία μειώνει τη συγκέντρωση του αζώτου, υποστηρίζει όμως ότι η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατο της εξάλειψης του αζώτου από τους σταθμούς επεξεργασίας την οποία προβλέπει η οδηγία 91/271, καθόσον αυτό

αντιβαίνει στην αρχή της προφύλαξης. Η Επιτροπή θεωρεί, εξάλλου, ότι η διαδικασία της κατακράτησης του αζώτου δεν επιτρέπει τη μόνιμη εξάλειψή του και υπόκειται σε εποχικές διακυμάνσεις.

86 Πρέπει, καταρχάς, να παρατηρηθεί ότι καμία διάταξη της οδηγίας 91/271 δεν εμποδίζει να θεωρηθεί η φυσική κατακράτηση του αζώτου ως μέθοδος αφαίρεσης του αζώτου από τα αστικά λύματα.

87 Όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η διαδικασία κατακράτησης του αζώτου είναι υπερβολικά ασταθής ώστε να λαμβάνεται υπόψη, πρέπει να σημειωθεί ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας επισήμανε, χωρίς να αντικρουσθεί από το όργανο αυτό, ότι, στους υπολογισμούς του κατά ουσίες απολογισμού στις υδάτινες περιοχές επί των οποίων στηρίζονται οι αναλύσεις όσον αφορά την κατακράτηση, λαμβάνονται υπόψη οι διαδικασίες αφαίρεσης ή πρόσθεσης αζώτου στο ύδωρ. Συνεπώς, λαμβάνεται υπόψη η απονίτρωση, η κατακράτηση αζώτου στα προσχωματικά υλικά, η κατακράτηση του αζώτου της ατμόσφαιρας από τα κυανοφύκη και η ελευθέρωση του αζώτου στο ύδωρ από τα προσχωματικά υλικά. Η Δημοκρατία της Φινλανδίας προσέθεσε ότι τα εξαιρετικά έτη, όσον αφορά την υδρολογική κατάσταση, εξαιρούνται από τους υπολογισμούς λόγω της παρουσίας μεσων αποτελεσμάτων αφορώντων πλείονα έτη.

88 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως τονίστηκε στη σκέψη 44 της παρούσας απόφασης, πρέπει να υπάρχει η προσήκουσα αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των απορρίψεων και της ρύπανσης των ευαίσθητων περιοχών. Συνεπώς, καίτοι τα ύδατα της Βαλτικής Θάλασσας αυτής καθαυτήν υφίστανται ευτροφισμό λόγω, μεταξύ άλλων, του αζώτου, εφόσον η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι απορρίψεις αζώτου από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων οικισμών με ι.π. άνω των 10 000 που καταλήγουν στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν συμβάλλουν στον ευτροφισμό της, δεν πρέπει να απαιτείται τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου για κάθε έναν από τους σταθμούς αυτούς.

89 Εξάλλου, όπως παρατήρησε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 82 των προτάσεών της, ο πίνακας 2 του παραρτήματος I της οδηγίας 91/271 επιβάλλει, στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας επεξεργασίας, όχι πλήρη επεξεργασία, αλλά, όσον αφορά το άζωτο,

μείωση επιτρέπεται να επιτευχθεί είτε συγκέντρωση 15 mg/l για τους οικισμούς με ι.π. μεταξύ 10 000 και 100 000, είτε ελάχιστη εκατοστιαία μείωση 70 έως 80 %. Συνεπώς, η έμμεση απόρριψη αζώτου σε ύδατα ευαίσθητα στο στοιχείο αυτό δεν συνεπάγεται υποχρέωση μείωσης του αζώτου παρά μόνον αν, όσον αφορά έναν ορισμένο σταθμό επεξεργασίας, φθάνει σ' αυτές τις ευαίσθητες ζώνες περισσότερο από το 30 % του αζώτου που περιέχεται στα αστικά λύματα.

- 90 Πρέπει, συνεπώς, να καθοριστεί αν η Επιτροπή απέδειξε ότι οι απορρίψεις κάθε σταθμού επεξεργασίας αστικών λυμάτων των οικισμών με ι.π. άνω των 10 000, οι οποίες καταλήγουν απευθείας στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν ή στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής, δεν είναι σύμφωνες με τις επιταγές αυτές.
- 91 Πρώτον, όπως παρατηρεί η Δημοκρατία της Φινλανδίας, το έδαφος του κράτους μέλους αυτού αποτελείται από πολλές λίμνες και ποταμούς. Η Δημοκρατία της Φινλανδίας προσέθεσε επίσης, χωρίς να αντικρουσθεί από την Επιτροπή, ότι τα γλυκά ύδατα σχηματίζουν συχνά ποτάμιες οδούς εντός των οποίων βραχείς ποταμοί ενώνουν πλείονες διαδοχικές λίμνες προτού τα ύδατα αυτά καταλήξουν στα παράκτια ύδατα. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να διαπιστωθεί ότι τα φυσικά χαρακτηριστικά του φινλανδικού εδάφους ευνοούν προφανώς την κατακράτηση του αζώτου.
- 92 Δεύτερον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι, στην πλειονότητα των λιμνών και των ποταμών, το άζωτο δεν ασκεί επιρροή στον ευτροφισμό, καθόσον η θρεπτική ουσία που ρυθμίζει τον ευτροφισμό είναι ο φωσφόρος. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αντικρούσει το επιχείρημα αυτό.
- 93 Τρίτον, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστήριξε, χωρίς να αντικρουσθεί από την Επιτροπή, ότι ένας κλασικός σταθμός επεξεργασίας εξοπλισμένος για μηχανική, βιολογική και χημική απορρύπανση προβαίνει πάντοτε σε κάποια αφαίρεση του αζώτου, έστω και αν δεν είναι ειδικά εξοπλισμένος προς τούτο. Η μείωση αζώτου σε ένα τέτοιο σταθμό επεξεργασίας ανέρχεται κατά μέσον όρο στο 30 %.

94 Κατόπιν των ανωτέρω και λαμβανομένων υπόψη των τεχνικών και επιστημονικών δεδομένων που παρέσχαν οι διάδικοι, όσον αφορά τις απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας οι οποίες καταλήγουν, απευθείας ή εμμέσως, στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι τα συνδυασμένα αποτελέσματα, αφενός, της μείωσης του αζώτου από τους σταθμούς επεξεργασίας και, αφετέρου, της φυσικής κατακράτησης δεν επιτρέπουν να επιτευχθεί η ελάχιστη ποσοστιαία μείωση αζώτου την οποία επιβάλλει η οδηγία 91/271.

95 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η Δημοκρατία της Φινλανδίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 91/271 όσον αφορά τις απορρίψεις κάθε σταθμού επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 οι οποίες καταλήγουν απευθείας ή εμμέσως στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν.

Επί των απορρίψεων από σταθμούς επεξεργασίας που καταλήγουν απευθείας στον Φινλανδικό Κόλπο ή στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής

96 Όσον αφορά τις απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας οι οποίοι βρίσκονται στο εσωτερικό των νοτίων εδαφών της Φινλανδίας και επεξεργάζονται τα λύματα οικισμών που βρίσκονται στη λεκάνη υδροσυλλογής τα ύδατα της οποίας διοχετεύονται προς τα ευαίσθητα στο άζωτο ύδατα του Φινλανδικού Κόλπου, η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι δεν είναι αναγκαία η τριτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου στο μέτρο που το φαινόμενο της φυσικής κατακράτησης επιτρέπει επαρκή μείωση αυτής της θρεπτικής ουσίας.

97 Πρέπει να παρατηρηθεί, συναφώς, ότι οι περιεχόμενες στις σκέψεις 84 έως 94 της παρούσας απόφασης διαπιστώσεις όσον αφορά τους σταθμούς επεξεργασίας των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν απευθείας ή εμμέσως στη Βαλτική Θάλασσα αυτή καθαυτήν ισχύουν *mutatis mutandis* και ως προς τους σταθμούς επεξεργασίας των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν απευθείας ή εμμέσως στον Φινλανδικό Κόλπο.

- 98 Η Δημοκρατία της Φινλανδίας υποστηρίζει ότι, λόγω του φαινομένου της κατακράτησης, το άζωτο που υπάρχει στο ύδωρ το οποίο υποβάλλεται σε επεξεργασία στους σταθμούς που βρίσκονται στις όχθες λιμνών και ποταμών δεν απορρίπτεται σε σημαντικές αναλογίες στα ύδατα του Φινλανδικού Κόλπου, όπου θα μπορούσε να προξενήσει βλάβες. Το κράτος μέλος αυτό υποστήριξε, χωρίς η Επιτροπή να το αντικρούσει ή να προσκομίσει αποδείξεις περί του αντιθέτου, ότι το άζωτο κατακρατείται στις φινλανδικές λίμνες σε ποσοστό μεταξύ 19 % και 82 %.
- 99 Ασφαλώς, το σχέδιο δράσης για τη Βαλτική Θάλασσα, που μνημονεύθηκε στη σκέψη 78 της παρούσας απόφασης, προέβλεψε ότι τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση για τη Βαλτική Θάλασσα κράτη οφείλουν να εξαλείψουν 6 000 τόνους αζώτου από τον Φινλανδικό Κόλπο. Ωστόσο, για το σύνολο της Βαλτικής Θάλασσας, το μερίδιο μείωσης του φορτίου αζώτου που αντιστοιχεί στη Δημοκρατία της Φινλανδίας ανέρχεται μόλις σε 1200 τόνους ετησίως.
- 100 Η Δημοκρατία της Φινλανδίας υπογραμμίζει, εξάλλου, ότι, εντός του συνολικού φορτίου αζώτου που προέρχεται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στη Φινλανδία, το ποσοστό που μπορεί να αποδοθεί στα αστικά λύματα είναι περίπου 15 %. Σημειώνεται ότι ο ισχυρισμός αυτός ενισχύεται από τα πορίσματα των μελετών που επισυνάπτονται στη δικογραφία και σύμφωνα με τα οποία για τη ρύπανση του Φινλανδικού Κόλπου ευθύνεται κατά μεγάλο μέρος η γεωργία.
- 101 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι απορρίψεις αζώτου από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 οι οποίες καταλήγουν είτε απευθείας στον Φινλανδικό Κόλπο είτε στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής συμβάλλουν σημαντικά στον ευτροφισμό στον Φινλανδικό Κόλπο. Όμως, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή όφειλε, εν προκειμένω, να προσκομίσει τις σχετικές αποδείξεις.
- 102 Συνεπώς, δεν αποδεικνύεται ότι οι φινλανδικές εθνικές αρχές υποχρεούνται να απαιτούν τρίτοβάθμια επεξεργασία του αζώτου για τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων προερχομένων από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 των οποίων οι απορρίψεις καταλήγουν είτε απευθείας στον Φινλανδικό Κόλπο είτε στην οικεία λεκάνη υδροσυλλογής.

103 Από το σύνολο των ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

104 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Δημοκρατία της Φινλανδίας ζήτησε να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, η δε τελευταία ηττήθηκε, η Επιτροπή πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Σύμφωνα με την παράγραφο 4 πρώτο εδάφιο, του ίδιου άρθρου, το Βασίλειο της Σουηδίας, που παρενέβη στη δίκη, φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα δικαστικά έξοδα.**
- 3) Το Βασίλειο της Σουηδίας φέρει τα δικαστικά έξοδά του.**

(υπογραφές)